

Володимир Титор

викладач кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль,

Олександр Копча

студент гр. ФМСм-12,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

МИТНІ ПРОЦЕДУРИ І МИТНІ РЕЖИМИ

Детальний аналіз міжнародних нормативних актів у сфері митної справи дозволяє зробити висновки, що сучасна вітчизняна митна термінологія певною мірою адаптована до міжнародної. Питання, що стосуються теоретичних основ, поняття, класифікації, окремих видів та ефективності митних процедур й інтегрування вітчизняного митного законодавства до норм ЄС, досліджувались українськими та іншими науковцями І. Бережнюком, Б. Габрічідзе, А. Мазуром, І. Міщенко, В. Науменком, Е. Хачатуровою, М. Шульгою та іншими, але наукові розробки в цьому напрямі завжди будуть залишатися актуальними та затребуваними, адже в українському законодавстві існують певні суперечності, зокрема щодо понять «митні режими» та «митні процедури», їхнього змісту та співвідношення.

Дослідження питання взаємовідношення понять «митна процедура» і «митний режим» здійснювали Ю. Петруня, І. Несторишен, В. Хома, Е. Молдован, В. Жданова, І. Малюта, М. Подзігун, А. Бондар, І. Коросташова та інші. Переважна більшість цих авторів пропонує внести зміни до Митного кодексу України для заміни терміну «митний режим» на термін «митна процедура», з метою досягнення однаковості застосування даного терміну в рамках міжнародного та національного митного законодавства. Для вирішення цієї проблеми необхідно дослідити ознаки понять «митні процедури» та «митні режими».

Митним кодексом України визначено, що митна процедура – це зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей та порядок їх виконання [1]. На відміну від митного законодавства України, у митному законодавстві ЄС роз'яснення терміну «митна процедура» - відсутнє, хоча даний термін досить часто застосовується у Кіотській Конвенції [2], митному кодексі ЄС [3], Регламентах Ради (ЄС) тощо. Відповідно до митного кодексу Митного союзу РФ, Білорусі і Казахстану митна процедура – це сукупність норм, що визначають для митних цілей вимоги та умови користування і (або) розпорядження товарами на митній території митного союзу або за її межами [4].

Процедура у правовому розумінні – врегульований законом, іншими нормативно-правовими актами порядок послідовних дій, спрямований на досягнення правового результату. В англо-українському юридичному словнику надається декілька варіантів перекладу слова «procedure» – процедура; порядок; провадження справ; судове провадження; процесуальні норми; процес. За сучасним словником іноземних слів «процедура» (франц. procedure від лат. procedere – просуваюсь) – офіційно установлений порядок дій для здійснення або оформлення

чого-небудь. Представляється, що останнє тлумачення найбільш повно визначає зміст терміну «митна процедура». Однак, ні у митному законодавстві ЄС, а ні у митному законодавстві України не міститься систематизованої інформації про види або перелік митних процедур, а також відсутні критерії, за якими проведена їх класифікація. Ця невизначеність значною мірою вносить певну плутанину та викликає непорозуміння, в тому числі щодо практичного застосування норм національного і міжнародного митного законодавства.

Розглядаючи митні процедури, як операційну складову митного регулювання, І. Бережнюк зазначає, що українське законодавство розділяє митні процедури на три групи: митний контроль, митне оформлення і справляння митних податків і зборів. Проведений М. Шульгою аналіз митного законодавства України показує, що митні процедури визначаються технічними нормами залежно від категорії товарів, видів транспорту, митних режимів, заходів нетарифного регулювання, осіб, які переміщують товари. Враховуючи вищезазначене, митні процедури можна класифікувати за наступними критеріями:

- 1) за напрямками діяльності митниці;
- 2) за видами транспорту, яким переміщуються товари;
- 3) за способами переміщення товарів через митний кордон;
- 4) за митними режимами, обраними щодо переміщуваних товарів;
- 5) за статусом осіб, що переміщують товари через митний кордон.

Для розмежування поняття «митна процедура» і «митний режим» варто дослідити сутність й ознаки понять правовий режим та митний режим. На сучасному етапі поняття «режим» щодамі більше стверджується в юридичній науці як одна з найважливіших її категорій. Французьке за походженням слово «режим» (regime – управління) може вживатися у таких значеннях: державний устрій; точно встановлений розпорядок життя; умови існування чого-небудь; система правил, заходів, запроваджуваних для досягнення певної мети. «Режим» у вузькому значенні – це сукупність правил поведінки, а в широкому – уся система заходів, що використовується для досягнення поставленої мети.

Митний режим є різновидом спеціальних адміністративно-правових режимів, спрямованих на економічну безпеку держави, з усіма притаманними йому функціями. Властивою тільки митному режиму ознакою є специфіка його об'єкта – правовідносини щодо встановлення порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон.

Оскільки, сутність правових режимів полягає в тому, що відповідно до потреб соціального життя суспільства законодавець передбачає систему суворих правил, які розповсюджуються на всіх суб'єктів правовідносин, а не на предмети, то поняття правовий режим є набагато ширшим за обсягом, ніж правова процедура. Правовий режим охоплює регулятивним впливом значну кількість суб'єктів на конкретній території; залежно від методів правового регулювання встановлює правове регулювання об'єктивного характеру визначеними правовими засобами. Правова процедура як елемент правового процесу може реалізовуватись у певному правовому режимі.

Проведений нами аналіз понять «митний режим» і «митна процедура» показав, що їх слід розмежовувати, оскільки митна процедура – це певна послідовність митних формальностей, які здійснюються у встановленому порядку в залежності від мети переміщення товарів через митний кордон та обраного митного режиму. Тобто, це порядок дій суб'єктів, які приймають участь в процесі переміщення товарів через митний кордон. А митний режим – це комплекс взаємопов'язаних правових норм, які обмежують і регламентують види, кількість і порядок здійснення дій вищевказаних суб'єктів та визначають правовий статус товарів після завершення встановлених митних процедур.

Отже, митна процедура здійснюється в рамках митного режиму і є його складовою частиною. Тому ми вважаємо, що заміна в митному законодавстві терміну «митний режим» на термін «митна процедура» є недоцільною. Необхідно чітко і зрозуміло описати визначення цих термінів, узгодити їх між собою та з іншими термінами, що вживаються в міжнародному митному законодавстві, і правильно використовувати при підготовці підзаконних нормативних актів.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17> (дата звернення: 20.04.2023).
2. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур: міжнародний документ від 18.05.2073. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_643 (дата звернення: 20.04.2023).
3. Митний кодекс Європейського Союзу: міжнародний документ від 09.10.2013. URL: <http://kompmp.rada.gov.ua/kompmp/control/uk/doccatalog/list?currDir=47240> (дата звернення: 20.04.2023).
4. Митний кодекс Митного союзу: міжнародний документ від 27.11.2009. URL: <http://base.garant.ru/12171455/> (дата звернення: 20.04.2023).